

GECOMBINEERD VERSLAG VERENIGING STAD EN LANDE OVER 2020 & 2021

Bestuurssamenstelling en -werkzaamheden

In de verslagjaren 2020 en 2021 zijn er geen veranderingen opgetreden in de samenstelling van het bestuur, dat bestaat uit de volgende personen:

- drs. E. de Jonge (voorzitter; tevens redactie jaarboek en fondsenwerving);
- dr. D.T. Broersma (penningmeester en contacten monumentencommissie);
- dr. A. Buursma (secretaris; tevens redactie tijdschrift en excursies);
- drs. F. de Jongh (PR, Dag van de Groninger Geschiedenis, website en educatie);
- D. van der Wal MA (Lezingencommissie en lid commissie voor toekenning Esther Koopspenning).

In de loop van beide jaren vergaderde het bestuur een aantal malen digitaal en voorts was er het nodige contact via e-mail en telefoon. Daarbij kwamen de gebruikelijke onderwerpen aan bod: bestuurszaken (mutaties en verdeling portefeuilles), contacten met de drukker, financiën, ledenwerving, de jaarvergadering, de website, publicaties: tijdschrift en jaarboek, Dag van de Groninger Geschiedenis, lezingen en excursies en monumentenfonds.

In de beide verslagjaren heeft het bestuur getracht de uitgaven te verminderen en de inkomsten te vermeerderen. Dit naar aanleiding van het aanzienlijke verlies dat al over 2018 was geconstateerd, evenals in 2019. Die verliezen komen voornamelijk op het conto van de publicaties en de verzendkosten. Inmiddels zijn vanaf 2020 de voor- en najaarsmailing met acceptgiro's voor respectievelijk de contributie en het monumentenfonds komen te vervallen. De acceptgiro's zijn afgeschaft en vervangen door bijsluiters bij het tijdschrift met een toelichting en een verzoek de contributie te betalen, respectievelijk een gift voor het monumentenfonds over te maken. De bijsluiters worden ook gebruikt voor de aankondiging van lezingen, excursies of andere activiteiten.

Om de inkomsten te verhogen was in 2019 al besloten de contributie met € 4 te verhogen naar € 31,50 Een verdere stap om de inkomsten – tijdelijk – te verhogen was het opnemen van een betaalde middenkatern van vier pagina's over de Maak Geschiedenis-activiteiten van de Groninger Archieven.

Ledental

Helaas heeft de daling van het ledental zich in de verslagjaren 2020 en 2021 voortgezet. Ten opzichte van jan. 2019 was het ledental in jan. 2020 afgenomen van 1033 naar 996. In januari 2021 was het ledental 996; in januari 2022 bedroeg het aantal leden 968. Wederom waren de aanmeldingen van nieuwe leden onvoldoende om de afname vanwege opzeggingen te compenseren. In totaal betreft het een afname van in totaal 65 leden over beide jaren. Dat komt neer op een derving van ruim € 2000,-.

Normaliter zouden er waarschijnlijk meer leden geworven worden via activiteiten, zoals bij lezingen of de Dag van de Groninger Geschiedenis. Die vonden in beide verslagjaren alleen digitaal plaats. Daarmee is ledenaanwas een nog belangrijker aandachtspunt geworden.

Lezingenprogramma en –commissie

De lezingencommissie van Stad en Lande bleef in 2020 en 2021 ongewijzigd en bestond uit bestuurslid Dineke van der Wal en verenigingslid Gerben de Vries. Samen met de NGV-afdeling Groningen en RHC Groninger Archieven waren zij dit verslagjaar (mede)verantwoordelijk voor de organisatie van de lezingen.

In de aanvang van 2020 zijn drie lezingen gehouden: 'Verborgene verleden' waarin Jan van Holsteyn, eindredacteur van het gelijknamige NTR televisieprogramma, vertelde over de totstandkoming ervan (22 januari). Vervolgens sprak op 12 februari Christiaan Gevers over de Friesch-Groningsche beetwortelsuikerfabriek, aangevuld met avond historische filmbeelden van de fabriek uit de collectie van de Groninger Archieven, getoond door René Duursma. En op 4 maart sprak Mieke Meiboom over haar in 2019 verschenen boek: *Foute Groningers? Berechting van collaboratie, oorlogsgelateerde misdaden en internationale oorlogsmisdaden in Groningen, 1945-1952.*

Vanwege de pandemie is het lezingenprogramma daarna aangepast. Er werden 'digitale lezingen' via *livestreaming* gehouden, waarbij – afhankelijk van de omstandigheden – eventueel nog een bescheiden publiek aanwezig kon zijn. Overigens leverde deze nieuwe wijze van aanbod ook kansen op: er kwamen reacties van leden die vanwege belemmeringen zoals gezondheid of wonen op afstand, anders niet kennis konden nemen van de voordrachten, terwijl dat nu, digitaal, wel mogelijk was.

Deze aangepaste vorm kreeg de overkoepelende titel 'Gronings Erfgoed Live'. Verschillende cultuurhistorische organisaties in Groningen sloegen de handen in één om het publiek in najaar en in de winter tweewekelijks te voorzien van historische verdieping, zowel live als digitaal te volgen. Dit was een gezamenlijk initiatief van: Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) afdeling Groningen www.ngv.nl, Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG) www.ovcg.nl, Stichting Monument & Materiaal Groningen (M&M) www.stichtingmenm.nl, Stichting Vrienden van de Stad Groningen (VvdSG) www.vriendenstadgroningen.nl, Vereniging Stad en Lande (S&L) www.stad-lande.nl en de Groninger Archieven (GrA) www.groningerarchieven.nl

Deze lezingenserie begon op 21 oktober 2020 met Constance Willems, 'Het geheim van het Groninger gebreide kousje'; 4 november Redmer Alma, 'De ontfriesing van de Ommelanden'; 18 november: Christiaan Gevers met de Bob Houwenlezing 2020: 'NSB-burgemeester van Groningen in WO II'; 2 december Herman Sandman, 'Een wereld van onschuld in voetbalfoto's' en ten slotte op 16 december was er Teijo Doornkamp met 'Boeven in de familie'.

Deze in 2020 ingeslagen weg, met een nieuwe formule werd voortgezet in 2021 met het volgende programma: 6 januari Taco Tel, 'Kostbare restauratie Olle Kerk Hoogkerk'; 20 januari Bart Flikkema, 'De arm van Johannes de Doper'; 3 februari Hidde Feenstra, 'Willem Lodewijk, stadhouder in de noordelijke gewesten'; 17 februari Eppo van Koldam, 'Strop voor Harener inbreker'; 3 maart Lieuwe Jongasma, 'Stad en Lande in de slavenhandel?'; 17 maart: Redmer Alma en Dennis Klompsma, 'Het kookboek van Occa Ripperda. De verrassende keuken van de 17de eeuw'; 31 maart Marieke van der Heide, 'Wederopbouw 2.0. De omgang met het erfgoed en het gedachtegoed van de wederopbouwperiode'; 14 april Ton Andringa 'Ooggetuige van de Groninger Bevrijding'; 28 april Alina Dijk en Margriet Dijk 'Ernst Gustaaf Schlette (1873-1948), grafisch ontwerper en valsmunter'.

Veel van de lezingen uit de serie Gronings Erfgoed Live zijn nog terug te zien via onze website: <https://www.verenigingstadenlande.nl/activiteiten/>.

Excursies

Voor het voorjaar van 2020 was een voorjaarsexcursie naar Oost-Friesland gepland, 'In het spoor van de Ripperda's', met onder andere een stop voor thee of koffie etc, bij 'Die Alte Scheune'. Die ging dus niet door en dat was maar goed ook, want die horecagelegenheid was een beruchte plaats van de virusuitbraak, toen na een feestje ten minste één persoon is overleden. Er zijn in beide verslagjaren geen excursies geweest omdat het bestuur dat vanwege het grote risico voor onze deelnemers niet verstandig vond.

Esther Koopspenning

Na het overlijden van het zeer gewaardeerde bestuurslid Esther Koops in 2017 besloot het bestuur een naar haar vernoemde prijs in het leven te roepen. Deze prijs is bedoeld om de ontwikkeling en uitvoering van educatieprojecten rondom Groninger erfgoed te stimuleren. Op 17 oktober 2020 werd de eerste Esther Koopspenning uitgereikt. De penning en bijbehorende geldprijs van €2000 ging naar 'Dit is mien Laand' van Tjerk Poppinga, een onderwijsproject voor de bovenbouw van het basisonderwijs over De Ploeg en het Groninger landschap . De jury koos voor *Dit is mien Laand* omdat het een project is "waarvan de uitvoering qua geestdrift, doorzettingsvermogen en ondernemingszin aansluit bij de passie die Esther ook toonde in haar werk." Esther Koops (1968-2017) was een gedreven lerares geschiedenis en bedenker van diverse erfgoedprojecten voor het onderwijs in Groningen. De jury van de Esther Koopspenning bestond uit mevr. drs. T. de Danschutter, mevr. drs. J. van Keulen en mevr. D. van der Wal MA.

Monumentenfonds en -commissie

In de samenstelling van de monumentencommissie traden enkele wijzigingen op. Helaas overleed in juni 2020 het gewaardeerde lid Fré Hijszeler en in de loop van deze periode vertrok Baukje Vrolijk. De huidige Monumentencommissie bestaat uit dhr. drs. Gino Huiskes (voorzitter), Jim Klingers, bouwhistoricss en Laura de Jager, docente.

Jaarlijks doet de Monumentencommissie namens de Vereniging Stad en Lande een beroep de leden om een bijdrage voor het monumentenfonds. Zo kunnen gelden beschikbaar gesteld worden voor de conservering en/of het herstel van kleine objecten met regionaal-historische betekenis. De meest recente bijdragen waren voor de restauratie van een historische bijbel van de kerk van Woldendorp en voorts de restauratie/herstel van het koorhek van de kerk van Tjamsweer. In uitvoering – maar nog niet afgerond – zijn een schilderij van Cornelis Jetses in de Martinikerk van Groningen en de balustrade van de het Freytagorgel in de Sebastiaanskerk van Warffum. Met de meest recente donaties worden drie objecten (prjecten) gesubsidieerd: het weer zichtbaar maken van een regenwaterbak te Appingedam, enkele grafstenen op de begraafplaats van Garrelswaer en een deel van de restauratie van het Hinszorgel in de Petruskerk van Leens.

Publicaties - a) Algemeen

Als gevolg van de coronapandemie is de losse verkoop van het tijdschrift en het jaarboek via boekwinkels in 2020 en 2021 nagenoeg stil komen te liggen. Er zijn wel incidenteel losse exemplaren verkocht op bestelling via de website.

Publicaties - b) Tijdschrift

Zoals gebruikelijk verschenen in zowel 2020 als 2021 vier nummers van het tijdschrift *Stad & Lande*. De oplage bedraagt 1300 stuks, met een vaste omvang van 44 pagina's, waarvan vier als omslag. Met deze beide jaargangen werd de bibliografie van Groningen verrijkt met jaarlijks een twee dozijn artikelen en een aantal vaste rubrieken: het interview, een column en recensies betreffende exposities en boeken.

Het tijdschrift is voor degenen die geïnteresseerd zijn in (cultuur)geschiedenis van Groningen een belangrijke informatiebron. Niet in de laatste plaats is het ook een belangrijk platform voor degenen die daarover de willen publiceren.

De redactiesamenstelling bleef dit jaar ongewijzigd: dr. D.T Broersma, dr. A. Buursma, mevr. drs. T. de Danschutter, dhr. dr. H. Feenstra, dhr. dr. E. Knol, dhr. drs. H. Perton, dhr. drs. P. Riem en mevr. drs. Emmy Wolthuis-Wagenaar Hummelinck. De heren Perton en Buursma vormen de eindredactie. Vaste medewerkers zijn mevr. drs. A. Noordhof-Hoorn (column), dhr. drs. R. Janssen (recensies), mevr. B. Tanja (interviews) en mevr. D. van der Wal MA (museumrubriek).

Publicaties - c) Jaarboek

Het andere, belangrijke, publicatiepodium van de vereniging, voor de regionale geschiedenis van Groningen, is het *Historisch Jaarboek Groningen*.

De redactie van het Jaarboek was in 2020 en – eveneens in 2021 – samengesteld als volgt: mevr. prof. dr. Catrien Santing (voorzitter), dhr. dr. Daniël Broersma, mevr. Alina Dijk MA, mevr. Elise van Ditmars MA, dhr. Lieuwe Jongma MA, mevr. drs. Jona van Keulen, dhr. dr. Stefan van der Poel, dhr. drs. Harry Perton (eind- en beeldredactie), dhr. drs. Michiel Rooke, dhr. drs. Geert Volders en dhr. drs. Henk Wierts.

Het Jaarboek 2020 telde een zestal grote(re) artikelen, waarvan hier de auteurs en verkorte titels: Bert Tuin en Jasper Huis in't Veld, 'Groningen voor 1040'; Sabine Akkermans, 'Het rijke leven van het stadspatriciaat in de Groninger Veenkoloniën'; Reinder Reinders, 'Wierden in de Marne'; Alina Dijk en Margriet Dijk, 'Enst Gustaaf Schlette (1873-1948)'; Henk Wierts, 'Van Transformatie naar renovatie' (Hortusbuurt); Chrétien Schouteten, "Zwei Seelen wohnen in meiner Brust".

Ook het Historisch Jaarboek 2021 telde zes bijdragen: Thomas von der Dunk, 'Nicolas Pigage (1723-1796) en zijn inzending voor de Groninger Stadhuisprijsvraag van 1773'; Henk Boels, 'Landdrost Wichers over de toestand van zijn departement Groningen in de zomer van 1810'; Eppo van Koldam, 'Lodewijk Theodorus Jorissen', Eddie Marsman en Henk Wierdsma, 'Onvermoede portretten Friedrich Julius von Kolkow'; Christiaan Gevers, 'Pieter Cort van der Linden (1893-1969) – Groninger burgemeester in oorlogstijd'; Stefan van der Poel: 'Elie Aron Cohen (1909-1993)'.

Ten slotte werden beide jaarboeken afgesloten met de twee vaste rubrieken: 'Cultureel Erfgoed' door redactielid Michiel Rooke en het jaarlijkse literatuuroverzicht, door de redactieleden Jona van Keulen en Lieuwe Jongsma (2020) en in 2021 alleen door laatstgenoemde.

In de wereld van wetenschappelijke publicaties neemt het Jaarboek vanwege de zogenaamde 'C-status' een respectabele positie in. Die houdt in dat een aantal artikelen onder 'peer review' valt, dat wil zeggen dat ze een wetenschappelijke toets der kritiek hebben doorstaan.

Website

In 2020 kreeg de vereniging een nieuwe website www.verenigingstadenlande.nl en een nieuw e-mailadres info@verenigingstadenlande.nl. Directe aanleiding voor de wijziging was het besluit van de webhost om de server waarop de oude website werd gehost niet langer te ondersteunen. De website was inmiddels dusdanig verouderd dat een nieuwe site ook hard nodig was. Het oude webadres en oude e-mailadres waren wat onlogisch, daarom zijn deze ook meteen aangepast. De nieuwe website werd gemaakt door webmaster Frederiekje de Jongh en verenigingslid Lieuwe Jongsma.

Bedrijvenfonds en 'Stad en Lande Fonds'

Stad en Lande heeft een bedrijvenfonds, bedoeld voor het meefinancieren van de verenigingsactiviteiten, in het bijzonder publicaties. Tegen een minimale minimale jaarlijkse bijdrage van € 250,- kunnen ondernemers lid worden van dit fonds. Zij krijgen daarvoor viermaal jaarlijks een advertentie op de achterzijde van het tijdschrift, een aantal exemplaren van het tijdschrift en jaarboek en uitnodigingen voor verschillende activiteiten. Het aantal adverteerders bedroeg en bedraagt drie; er wordt gestreefd naar uitbreiding.

Daarnaast is er het 'Stad en Lande Fonds', voor degenen die de vereniging willen steunen met legaten en giften. Contactpersoon voor beide fondsen is voorzitter dhr. E. de Jonge.